

DOSTOIEVSKI REVIZITAT

Camelia Dinu (editor), *Recitindu-l pe Dostoievski. 200 de ani de la naștere, București, Litera, 2021, 400 p., ISBN 978-606-33-7785-3*

Încă din titlul cărții la care ne vom referi în continuare și apoi din cuprins cititorul primește indicii că i se înmânează o nouă și revizuită radiografie a operei lui Dostoievski. Volumul coordonat de Camelia Dinu, *Recitindu-l pe Dostoievski. 200 de ani de la naștere*, reprezintă o colecție de nouăsprezece eseuri de la specialiști pentru specialiști, lucrări care pot fi parcurse și de cei pasionați de scrierile renumitului autor rus, însă cu un dicționar de nădejde în apropiere.

Pentru coordonatoarea volumului, Camelia Dinu, au contat cu siguranță experiența și exercițiul unor volume colective anterioare, coordonate cu profesionalism: *Modernismul rus în Veacul de Argint* (2020) și *Simbolismul în literaturile slave* (2020). În cartea de față, editoarea reușește să adune studii excelente pe subiectul „Dostoievski”, studii care se remarcă prin versatilitatea subiectelor abordate, dar și a ocupațiilor autorilor: de la întregul spectru de experiență al cadrelor didactice universitare, până la regizori, autori, critici sau specialiști în domeniul teologiei.

Recitindu-l pe Dostoievski. 200 de ani de la naștere este un volum care în aproximativ 400 de pagini reunește varii stiluri și tonalități despre aspecte ale operei lui Dostoievski, motiv pentru care interesul și curiozitatea cititorului nu fac decât să crească pe parcursul lecturii. Originalitatea volumului poate fi probată de întrebarea: „Ce s-ar mai putea spune inedit despre Dostoievski?”, la care volumul răspunde cu multe articole inedite, confirmând imortalitatea operelor dostoievskiene: *Victime și opresori la Dostoievski. Ideea morală și încălcarea ei; Dostoievski. Paradoxurile identitare ale personajului; Două cronici ale disperării: underground-ul de la Dostoievski la Vladimir Makanin; „Umiliți și obidiți” în publicistica lui Dostoievski. Despre antisemitism și xenofobie* etc. Deși acestea sunt doar câteva titluri extrase din stufosul cuprins al volumului, este mai mult

decât evident că literatura lui Dostoievski este pusă sub lupa analizelor care rezonează puternic cu viața noastră cotidiană, cu subiecte din presa curentă, chiar și din mediul online (episoade traumatizante, crize de identitate, tendința de a „evada” din *mainstream* în *underground* pentru a glorifica omul simplu/ de rând, rasismul).

În continuare voi muta reflectorul pe câteva secțiuni care mi-au atras atenția în mod deosebit, fie din perspectiva intereselor personale, fie prin sugestia unor teme incitante, cu care am fost mai puțin familiarizată și care mi s-au revelat cu această ocazie.

În primul rând, eseul *Victime și opresori la Dostoievski. Ideea morală și încălcarea ei*, scris de Antoaneta Olteanu, arată că personajul reunește în opera lui Dostoievski toate elementele universului deja consacrat: suferința, orgoliul, patologia și peisajul social. Capitolul demonstrează că lumea lui Dostoievski nu este o lume a bucuriei, dimpotrivă, și conferă volumului un început incitant. În al doilea rând, textul Ilincăi Stihi, *Dostoievski by the book. Romanul Demonii, o provocare pentru spectacolul sonor*, surprinde prin lejeritatea cu care este scris, reușind într-un mod ușor absurd, dar comic și delicios să îl imagineze pe Dostoievski ca un personaj al zilelor noastre. Intenția volumului este, bineînțeles, dezvoltarea unei discuții asupra operei lui Dostoievski atât într-un mediu specializat, cât și într-o sferă „pop”. Ilinca Stihi, regizor de teatru sonor, înțelege foarte bine acest aspect, mai ales că în ultimii ani teatrul a urmărit să iasă din sfera elitistă. Mărturisesc că sunt de părere că adevărata cultură își atinge perfecțiunea abia când inițiatul, specialistul adaugă setului său de cunoștințe câteva elemente *trending* pentru a deveni accesibil și pentru a rămâne în actualitate, motiv pentru care am găsit, de exemplu, acest pasaj descriptiv al figurii imaginare a lui Dostoievski extrem de inspirat: „Poate Dostoievski de astăzi ar fi renunțat la Litere și ar fi împărtășit cu mai mult entuziasm destinul unui artist de graffiti de tipul Banksy. Oricum, nu s-ar fi bucurat de o viață claustrată în turnul de fildeș al creatorului elitist, unde mulți critici încearcă să-l plaseze prin vina unică de a fi deja un autor consacrat” (p. 292). Nu în ultimul rând, lucrarea coordonatoarei, Camelia Dinu, *Două cronici ale disperării: underground-ul de la Dostoievski la Vladimir Makanin*, estompează granița dintre clasic și modern/ actual, punând accentul pe intertextualitate și, în general, pe elemente specifice creației lui Dostoievski întâlnite și parțial parodiate în romanul *Underground sau un erou al timpului nostru* (1998) de Vladimir Makanin. Tind să cred că prin intertextualitate, imortalitatea (în sensul de caracterul actual al) textului original se extinde asupra textului secundar. Cu siguranță timpul va confirma în cazul acesta.

Eseuri și idei inedite sunt numeroase în acest volum, însă mă opresc aici, pentru a nu diminua bucuria cititorului curios. Că tot veni vorba de cititor, cu siguranță acesta va parcurge cu interes perspectivele specializate, diversificate și, foarte important, *fresh* asupra unor creații dostoievskiene aparent epuizate exegetic, dar de fapt încă ofertante.

RALUCA PÎRLOG

*Universitatea din București
Anul III, Filologie rusă-engleză*